

فصل ٤

خدمات ویژه مسافران معلول

واحد یادگیری ۴

شایستگی خدمات ویژه مسافران معلول

مقدمه

معلولیت، پدیده‌ای است اجتماعی و بخشی جداناپذیر از زندگی بشری، به گونه‌ای که ممکن است هر انسانی در طول حیات خود به علل مختلف مثل بیماری و حوادث و یا با رسیدن به دوران سالمندی آن را تجربه کند و آمارها نشان می‌دهد که با پیشرفت علم و تکنولوژی و افزایش سوانح و حوادث نه تنها از تعداد افراد دارای معلولیت کاسته نمی‌شود بلکه هر ساله بر تعداد این گروه از جامعه افزوده می‌شود. متأسفانه این افراد، به علت رعایت نشدن اصول مناسب‌سازی در بسیاری از اماکن و فضاها و تجهیزات و وسایل نقلیه عمومی، حضور شایسته و فعالی در جامعه که متناسب با توانمندی‌های آنها باشد، ندارند. در این فصل سعی شده است که آشنایی اولیه با ویژگی‌های انواع معلولیت، وسایل توانبخشی مورد استفاده، استانداردهای دسترسی و نحوه تعامل و برقراری ارتباط با این عزیزان مقدور گردد. امید است دانش آموختگان رشته حمل و نقل با شناخت این موارد، در کمک‌رسانی به افراد دارای معلولیت مثمر باشند.

آیا تابه حال پی‌برده‌اید

- معلول کیست؟
- تجهیزات توان بخشی چیست؟
- ارتباط مؤثر با افراد معلول چگونه است؟
- چه مواردی در حمل و نقل افراد معلول باید مورد توجه قرار گیرد؟

استاندارد عملکرد

خدمت‌رسانی به گروه‌های مختلف خدمات‌پذیر ویژه بر اساس کنوانسیون حمایت از حقوق معلولان با استفاده از تجهیزات رفاهی و پاراکلینیکی

۱- انواع معلولیت

مقدمه

بدن انسان دارای ویژگی‌هایی است که او را قادر می‌سازد رفتارها و حرکات مختلف را در حالت‌های مختلف و به شیوه‌های مختلف انجام دهد. هر یک از اعضای بدن انسان وظیفه انجام کار خاصی را بر عهده دارد. وظایف اندام‌های حرکتی، حواس مرتبط با آنها و نیز چگونگی استفاده از آنها جهت برقراری ارتباط با سایرین از موضوعاتی است که همواره ذهن بشر را به خود مشغول داشته است. بدیهی است که شرایط بحرانی، یعنی ضعف و یا نبود همین اندام‌هایی که به انجام فعالیت‌های روزمره ما کمک می‌کنند، می‌تواند اشخاص مبتلا را در هر یک از موارد بالا دچار مشکل کند.

۱-۱- تعریف معلول و معلولیت

فعالیت ۱

- ۱ به نظر شما کسی که یکی از اندام‌های بدن خود را از دست بدهد و یا نقصی در آن وجود داشته باشد یا از نظر ذهنی دچار مشکل بشود، چه نام دارد؟ آیا این افراد در گروه‌بندی خاصی قرار می‌گیرند؟
- ۲ جانباز کیست؟
- ۳ هر یک از شکل‌های زیر نماد چه چیزی هستند؟

- ۴ به نظر شما معلولان در جابه‌جایی‌های حین کار یا سفرهای درون شهری و برون شهری چه مشکلاتی دارند؟ آیا تصاویری که به شما نشان داده می‌شود، بیانگر مشکلاتی که به نظر شما رسیده است، هستند؟ چند مورد را نتوانستید پیش‌بینی کنید؟

۴ شکل‌های زیر نماد چه چیزی هستند؟

۵ با توجه به اینکه چه عضوی آسیب دیده یا فاقد عملکرد باشد، فرد در چه گروهی از افراد معلول قرار می‌گیرد؟

۲- تعیین نوع معلولیت

در محیط کارگاه و با کمک هنرآموز به گروه‌های ۴ نفره تقسیم شده، پاورپوینتی از ویژگی‌های افراد معلول (نوع معلولیت برای هر گروه را هنرآموز تعیین می‌کند) تهیه کنید و برای دیگر گروه‌ها نمایش دهید. هر گروه باید بتواند نوع معلولیت معرفی شده توسط سایر گروه‌ها را تعیین کند.

فعالیت ۲

ارزشیابی مرحله اول

ردیف	موارد ارزشیابی	نتیجه مورد انتظار	نمره
۱	تعیین نوع معلولیت با توجه به تصویر یا توضیحات ارائه شده توسط هنرآموز	تعیین صحیح نوع معلولیت	۲
۲	تعریف معلولیت تعیین شده	تعریف معلولیت بر اساس تعاریف سازمان بهزیستی کشور	۱

۳- وسایل کمک توان بخشی

فعالیت ۳

سعی کنید فعالیت‌های زیر را انجام دهید:

- بدون استفاده از انگشت شست بنویسید. - بدون اینکه زانوهای خود را خم کنید، راه بروید.
- یک پای خود را جمع کنید و راه بروید. - یک دست خود را در کنار بدنتان ثابت نگه داشته و بدوید.

چه وسیله‌ای در موارد فوق می‌تواند به شما کمک کند؟

به نظر می‌رسد انسان اولیه در صورت مواجهه با ضایعه و نقص حرکتی، از یک وسیله حمایت‌کننده جهت ادامه زندگی استفاده می‌کرده است. تاریخچه استفاده از اولین وسایل حمایت‌کننده به مصر باستان برمی‌گردد که در یک کتیبه در غار Hirkouf's، یک وسیله شبیه عصا دیده شده است که مربوط به قبل از میلاد است. امروزه پیشرفت در دانش بشری و شناخت بهتر آسیب‌ها و معلولیت‌های ناشی از آن و توسعه در طرح‌ها و مواد، منجر به ساخت انواع وسایل کمک توان بخشی شده است. در صورت به کارگیری صحیح این تجهیزات، امکان ادامه فعالیت‌های اجتماعی با کیفیت بهتر برای شخص دارای معلولیت فراهم می‌شود.

۳-۱ انواع وسایل کمک توان بخشی: وسایل کمک توان بخشی به طرق مختلف به انسان کمک می‌کنند. انواع وسایل کمک توان بخشی عبارت‌اند از:

■ عصا ■ آرترز ■ صندلی چرخ‌دار ■ سمعک ■ واکر ■ پروتز ■ عینک

فعالیت ۴

۱ شکل‌های زیر را مطابق با دسته‌بندی فوق نام‌گذاری کنید.

۲ با کمک هنرآموز، کاربرد هریک از وسایل فوق را تعیین کنید.

۳ گروه‌های چهار نفره در کلاس تشکیل داده و فعالیت‌های اختصاص یافته از طرف هنرآموز را انجام دهید. نتیجه را برای سایر گروه‌ها شرح دهید.

۴- انتخاب تجهیزات مورد نیاز افراد دارای معلولیت

وسایل کمک توان بخشی متناسب با نوع معلولیت تعیین شده توسط هنرآموز را از انبار کارگاه فراهم کرده، در اختیار هنرآموز قرار دهید. در نهایت پس از تأیید وسایل توسط هنرآموز، مشخصات این وسایل را برای سایر گروه‌ها توضیح دهید.

فعالیت ۵

۵- قانون جامع حمایت از حقوق معلولان

افراد معلول در انجام فعالیت‌های اجتماعی و برای انجام امور مربوط به خود دارند یا باید به آنها اقتصادی خود استقلال کمتری نسبت به افراد عادی کمک کرد و یا به نحوی شرایط را برای انجام مستقل دارند؛ بنابراین یا نیاز به وسایل کمک توان بخشی فعالیت‌های آنها فراهم آورد.

فعالیت ۶

۱ کلیه قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی در خصوص حمایت از معلولان را گردآوری کرده، سپس قوانین مرتبط با حمل و نقل آنها را استخراج و در کلاس در خصوص راه کارهای اجرایی کردن آنها بحث کنید.

۲ به گروه‌های ۴ نفره تقسیم شوید. با استفاده از قوانین به دست آمده در فعالیت ۱، سازمان‌های موظف به حمایت از افراد معلول را تعیین و در کلاس معرفی کنید.

۶- فهرست خدمات سازمان بهزیستی در حمایت از افراد دارای معلولیت

هنرآموز دانش‌آموزان را به هفت گروه تقسیم کرده و هر گروه را جهت انجام یک تحقیق میدانی در خصوص خدمات سازمان بهزیستی مرتبط با موارد زیر، راهنمایی و سازمان‌دهی کند.

۱ معلولیت نابینایی و کم‌بینایی	۲ معلولیت ناشنوایی و کم‌شنوایی
۳ معلولیت صوت و گفتار	۴ معلولیت جسمی - حرکتی و نخاعی
۵ معلولیت روانی مزمن	۶ معلولیت ذهنی
۷ سالمندی	

نتایج تحقیق به صورت گزارش به هنرآموز تحویل داده شده و با استفاده از پاورپوینت در جلسه بعد کارگاه ارائه شود.

فعالیت ۷

ارزشیابی مرحله دوم

ردیف	موارد ارزشیابی	نتیجه مورد انتظار	نمره
۱	انتخاب تجهیزات کمک‌توان بخشی متناسب با نوع معلولیت تعیین شده	انتخاب صحیح وسیله کمک‌توان بخشی	۲
۲	ارائه توضیح در مورد ویژگی و کاربرد وسیله انتخاب شده	ارائه توضیح در مورد ویژگی و کاربرد وسیله انتخاب شده بر اساس محتوای درسی	۱

۷- نحوه کمک رسانی به فرد دارای معلولیت در وسایل نقلیه عمومی

پرسش

- ۱ کدام گروه از افراد معلول در هنگام سوار شدن یا پیاده شدن از وسایل نقلیه عمومی نیاز به توجه بیشتری دارند؟
- ۲ چه نکاتی در زمان کمک‌رسانی به معلولان جسمی-حرکتی باید مورد توجه قرار گیرد؟
- ۳ چه نکاتی در زمان کمک‌رسانی به افراد معلول ناشی از اختلالات بینایی باید مورد توجه قرار گیرد؟
- ۴ چه نکاتی در خصوص استفاده سایر گروه‌های معلولان از وسایل حمل و نقل عمومی اهمیت دارد؟

۸- نحوه برقراری ارتباط با افراد دارای معلولیت

انسان موجودی اجتماعی است که برای ادامه حیات و تأمین نیازهای اولیه خود نیازمند برقراری ارتباط متقابل با دیگران است. یکی از عوامل مؤثر در زندگی فردی و اجتماعی هر کس تأمین نیازهای اوست. انسان به جز نیازهای اولیه خود (لباس، غذا، خواب، مسکن و...)، نیازهای دیگری هم دارد که نقش مهمی در زندگی او ایفا می‌کند (مانند نیاز به محبت کردن، محبت دیدن، مصاحبت با دیگران و...). بدیهی است تأمین این نیازها منجر به تأمین بهداشت روانی افراد خواهد شد. معلولان نیز به عنوان یکی از اعضای گروه‌های متعلق به جامعه، از این قاعده مستثنی نبوده و علی‌رغم وجود مشکلات و معضلات اجتماعی، علاقه‌مند هستند تا با دیگران ارتباطی منطقی و معقول داشته باشند. یکی از تنگناهای عمده معلولان، ارتباط دیگران با آنها است. اکثریت افراد جامعه متأسفانه بدون در نظر گرفتن شرایط و توانمندی‌های آنها، به‌طور خواسته یا ناخواسته و بیشتر با هدف دلسوزی، با ترحمی افراطی با آنان رفتار می‌کنند که این امر ضربات روحی جبران‌ناپذیری را به آنان وارد می‌سازد. نکته مهمی که باید به آن توجه داشت آن است که افراد معلول در کنار محدودیت‌های خود، از توانمندی‌هایی نیز برخوردارند که در صورت ایجاد بستر مناسب می‌توانند تقویت شوند.

۸-۱- افراد با مشکلات بینایی

نمایشی ترتیب دهید که در آن فردی قصد کمک به یک شخص نابینا در یافتن آدرس سازمان بهزیستی دارد. پس از پایان نمایش نظرات هم‌کلاسی‌های خود را در خصوص بهتر کردن این ارتباط جویا شوید و در این مورد بحث کنید.

فعالیت ۸

۸-۲- افراد با مشکلات گفتاری

با برگزاری یک جلسهٔ توفان فکری، مهارت‌های لازم در مورد نحوهٔ ارتباط با افراد دارای اختلال گفتاری را فهرست کنید.

فعالیت ۹

۸-۳- افراد با مشکلات شنوایی

سعی کنید بدون استفاده از کلام، خاطره‌ای را از روز گذشته با دوست خود در میان بگذارید. اجازه بدهید سایر دوستان نظرات خود را در مورد شیوهٔ ارائهٔ مطلب شما بیان کنند. در صورت عدم موفقیت، مشخص شود مشکل از شیوهٔ شما بوده یا از درک دوستان شما؟

فعالیت ۱۰

۸-۴- افراد با مشکلات حرکتی

در یک جلسهٔ همفکری، در خصوص برخورد مناسب با افراد دارای مشکلات حرکتی به بحث پرداخته، نظرات را جمع‌آوری کنید.

فعالیت ۱۱

۸-۵- افراد با مشکلات روانی

با برگزاری یک جلسهٔ توفان فکری، تصورات خود را در مورد نحوهٔ ارتباط با بیماران روانی فهرست کنید.

فعالیت ۱۲

۸-۶- افراد با مشکلات ذهنی

با برگزاری یک جلسهٔ توفان فکری، تصورات خود را در مورد نحوهٔ ارتباط با افراد دارای مشکلات ذهنی فهرست کنید.

فعالیت ۱۳

۹- برقراری ارتباط و ارائه خدمات

در گروه‌های سه نفره با ایفای نقش تحت عناوین: داور، فرد معلول و فرد کمک کننده، فعالیت‌های زیر را در محیط کارگاه انجام دهید. هر گروه باید حداقل ۳ فعالیت را با انتخاب هنرآموز انجام دهد.

توجه ۱

افرادی که نوعی محدودیت در انجام کارها دارند، معمولاً حساس‌تر شده، رفتارهای مختلف افراد را ممکن است ناشی از ترحم و یا تمسخر قلمداد کنند. در این گونه موارد ممکن است حس کنند به شأن اجتماعی آنها توهین شده است. به همین دلیل در مواجهه با این گونه افراد باید نهایت دقت در رفتار و گفتار به عمل آید؛ لذا رعایت کلیه مطالب ارائه شده در کتاب همراه هنرجو الزامی است.

توجه ۲

از آنجا که انسان یک موجود اجتماعی است، لذا تنها در سایه ارتباطات مفید و سازنده است که قادر است نیازهای مادی و معنوی خود را برآورده کند. برای دوام یافتن و هر چه بیشتر بهره بردن از یک ارتباط سالم، رعایت شرایط فکری، روحی و جسمی طرف مقابل ضروری است؛ یعنی باید شأن اجتماعی طرف (طرف‌ها) ارتباط را رعایت کرد تا این ارتباط در راستای یک ارتباط دو سویه (چند سویه)، مداوم و سودآور به پیش رود. ارتباطی که بر پایه رعایت شأن اجتماعی همه طرف‌ها بنا شده باشد، ارتباطی اخلاقی است که رضایت خاطر همه افراد در ارتباط را تأمین می‌کند و هیچ یک از آنها احساس بد مورد سوء استفاده قرار گرفتن را نخواهند داشت؛ لذا رعایت کلیه مطالب ارائه شده در کتاب همراه هنرجو الزامی است.

فعالیت ۱۴

۱ به شخص استفاده کننده از عصای زیر بغل کمک کنید تا ابعاد عصای خود را تنظیم کرده، به وسایل حمل و نقل عمومی سوار و در محل مناسب مستقر شود. سپس کمک کنید تا فرد معلول از وسیله نقلیه پیاده شود. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۲ به شخص استفاده کننده از ویلچر کمک کنید از ویلچر پیاده شود و با استفاده از تجهیزات مناسب (در صورت لزوم) به وسایل حمل و نقل عمومی سوار و در محل مناسب مستقر شود. ویلچر وی را جمع کرده و در فضایی مناسب قرار دهید. سپس ویلچر وی را از محل قرارداده شده خارج کرده و آن را جهت استفاده آماده نمایید و کمک کنید تا فرد معلول از وسیله نقلیه پیاده و به ویلچر خود سوار شود. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۳ به شخص استفاده کننده از ویلچر کمک کنید تا از یک سطح شیب‌دار بالا برود و به پایین برگردد. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۴ به شخص نابینا (هم‌کلاسی شما که با چشم‌بند، چشمان او را بسته‌اید) کمک کنید تا از مسیر تعیین شده (برای مثال عرض خیابان، مسیر داخل ترمینال، راهرو داخل اتوبوس یا قطار و ...) عبور کند و در محل مناسب قرار گیرد. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۵ مسیر مناسب برای رسیدن شخص ناشنوا به مقصد را به وی نشان دهید. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۶ توضیحات شخص دارای اختلال گفتاری را که مسیر خود را گم کرده، بشنوید و راهنمایی‌های لازم را به او ارائه دهید. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۷ به شخص استفاده کننده از واکر کمک کنید تا ابعاد واکر خود را تنظیم کرده، از مسیر تعیین شده عبور کند. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

۸ به شخص استفاده کننده از واکر کمک کنید به وسایل حمل و نقل عمومی سوار و در محل مناسب مستقر شود. واکر وی را جمع کرده و در فضایی مناسب قرارد دهید. سپس واکر را از محل قرارداده شده خارج نمایید و آن را جهت استفاده آماده کرده و کمک کنید تا فرد معلول از وسیله نقلیه پیاده شده و واکر خود را در دست گیرد. فرد داور به نحوه برقراری ارتباط و اجرای کمک رسانی امتیاز بدهد. با تغییر نقش‌ها فعالیت را تکرار کنید. نتیجه فعالیت‌ها را به هنرآموز ارائه دهید.

الف) داوران در فرایند داوری، ضمن در نظر گرفتن ندای وجدان، رعایت عدالت و انصاف را مدنظر داشته باشند.

ب) شما می‌توانید در صورتی که به امتیازات اکتسابی خود اعتراضی دارید، آن را به هنرآموز منتقل کنید. ج) توجه داشته باشید که نحوه امتیاز دهی توسط شما می‌تواند بخشی یا تمام امتیاز شما را از بین برده و یا به آن اضافه کند.

د) در اجرای فعالیت‌های این درس باید رعایت شئون اجتماعی و اصول کرامت انسانی مطابق توصیه‌ها و آموزه‌های دینی و اجتماعی مدنظر قرار گیرد. خلاصه‌ای از این آموزه‌ها در کتاب همراه هنرجو آمده است.

ارزشیابی مرحله سوم

(ارائه خدمت در دسترسی و استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی به یک فرد معلول):

ردیف	موارد ارزشیابی	نتیجه مورد انتظار	نمره
۱	برقراری ارتباط	نحوه صحیح برقراری ارتباط	۱
۲	هدایت یا راهنمایی (بسته به نوع معلولیت) فرد معلول در مسیر رسیدن به وسیله نقلیه عمومی	هدایت یا راهنمایی فرد معلول ضمن به کارگیری صحیح وسیله کمک توان بخشی وی	۰/۵
۳	کمک به فرد معلول در سوار شدن به، یا پیاده شدن از وسیله نقلیه عمومی	سوار یا پیاده کردن فرد معلول ضمن به کارگیری صحیح وسیله کمک توان بخشی وی	۰/۵
۴	کمک کردن یا اطمینان حاصل نمودن از (بسته به نوع معلولیت فرد) استقرار صحیح فرد معلول در موقعیت جدید.	کمک به استقرار کامل فرد معلول و وسیله کمک توان بخشی وی در موقعیت مناسب یا اطمینان یافتن از آن، پیش از انجام کارهای دیگر	۱

۱۰- نکات ایمنی در ارائه خدمات به افراد معلول

در محیط‌های عمومی همواره باید انتظار داشت که افراد با توانایی‌های مختلف حرکتی و شرایط مختلف جسمانی حضور داشته باشند یا از مسیرهای مختلف عبور کنند.

پرسش

۱ چه رفتارهایی از سوی افراد عادی ممکن است ایمنی افراد معلول را در حین سفر، زمان سوار شدن و پیاده شدن را تهدید کند؟

از وسیله نقلیه عمومی و در ایستگاه‌ها و پایانه‌های حمل و نقل به خطر بیندازد؟ وظیفه ما در این خصوص چیست؟

۲ چه امکاناتی برای گروه‌های مختلف افراد معلول در معابر و ساختمان‌های عمومی (شامل ایستگاه‌های اتوبوس و تاکسی) باید وجود داشته باشد تا این افراد بتوانند ایمن‌تر تردد کنند؟

- در گروه‌های ۵ نفره و در قالب یک گزارش تحقیقی فهرستی از رفتارهای خطر آفرین برای افراد معلول را در معابر و ساختمان‌های عمومی تهیه کرده، نوع خطرآفرینی هر یک را بیان کنید. نتایج تحقیق را با سایر گروه‌ها در میان بگذارید.
- در گروه‌های ۵ نفره و در قالب یک گزارش تحقیقی فهرستی از امکانات مختلف مورد نیاز برای معلولان در ساختمان‌ها و معابر عمومی، پایانه‌های مسافربری و وسایل حمل و نقل عمومی را تهیه کرده، علت استفاده از هر کدام را توضیح دهید. نتایج تحقیق را با سایر گروه‌ها در میان بگذارید.

فعالیت ۱۵

۱۱- شئون اجتماعی

«شئون اجتماعی» واژه‌ای است که در بسیاری از موارد و در مسائل مختلف روزمره زندگی شنیده می‌شود. شأن و منزلت هر جامعه‌ای وابسته به افرادی است که آن جامعه را تشکیل می‌دهند. در دین مبین اسلام به جایگاه و منزلت اجتماعی انسان بسیار تأکید شده است تا جایی که حتی هدف از خلقت انسان را رسیدن به کمال، یعنی رسیدن به بالاترین جایگاهی که انسان به عنوان اشرف مخلوقات می‌تواند به آن دست پیدا کند، بیان می‌کند. در همین راستا تمسخر کردن که در واقع نوعی پایین آوردن منزلت یک شخص، یک خانواده، یک قوم، یک ملت و یا هر گروه کوچک یا بزرگی از انسان‌ها است، صراحتاً در قرآن کریم نهی شده است.

پرسش

۱ به نظر شما شأن اجتماعی چیست و شامل چه چیزهایی می‌شود؟
افرادی که نوعی محدودیت در انجام کارها دارند، معمولاً حساس‌تر شده، رفتارهای مختلف افراد را ممکن است ناشی از ترحم یا تمسخر قلمداد کنند. در این گونه موارد ممکن است حس کنند به شأن اجتماعی ایشان توهین شده است. به همین دلیل در مواجهه با این گونه افراد باید نهایت دقت در رفتار و گفتار به عمل آید.

۲ به نظر شما ایثارگران از چه جایگاه اجتماعی باید برخوردار باشند؟

در انجام فعالیت‌های هدف ۹ از شما خواسته شد رعایت شأن اجتماعی افراد معلول را مد نظر قرار دهید. اینک موارد مرتبطی که در انجام آن فعالیت‌ها در خصوص رعایت شأن اجتماعی معلولان انجام دادید یا بهتر بود انجام دهید، را برای سایر گروه‌ها شرح دهید.

فعالیت ۱۶

۱۲- ملاحظات زیست محیطی

به همه محیط‌هایی که در آنها نوعی از زندگی جریان داشته باشد، «محیط زیست» گفته می‌شود؛ از جمله: استخر آب، شهر، اقیانوس، کویر و ... برای بقای یک محیط زیست، ارتباط متقابل موجودات زنده با یکدیگر و با عوامل غیرزنده، امری لازم و ضروری است.

عوامل زنده موجود در محیط زیست عبارت‌اند از: تولیدکننده‌ها (گیاهان سبز)، مصرف‌کننده‌ها (جانوران)، تجزیه‌کننده‌ها (باکتری‌ها و قارچ‌ها). مهم‌ترین ارتباط جانداران با یکدیگر، ارتباط غذایی است که به صورت زنجیره غذایی و شبکه غذایی جریان دارد و در نهایت همه جانداران کره زمین یک شبکه غذایی بزرگ به نام شبکه حیات را تشکیل می‌دهند.

عوامل غیر زنده موجود در محیط زیست عبارت‌اند از: دما، نور، آب، گازها، مواد شیمیایی و گرما (که بیشتر از اشعه مادون قرمز حاصل از نور خورشید به دست می‌آید). برنامه‌های مربوط به محیط زیست باید آن چنان در نظر گرفته شود که بقای همه موجودات در یک سیستم تضمین شود.

پرسش

به چه دلیل حفظ کلیه موجودات یک محیط زیست ضروری است؟

فعالیت ۱۷

- ۱ به عنوان یک فعالیت درون کلاس، در گروه‌های ۵ نفره فهرستی از عوامل مخرب محیط زیست را به همراه نوع تخریبی که به بار می‌آورند، تهیه کرده، نتیجه را با گروه‌های دیگر به اشتراک بگذارید.
- ۲ در پایان فعالیت شماره ۱ و پس از جمع‌بندی نتایج، توصیه‌های خود را برای مقابله با عوامل مخرب به دست آمده ارائه دهید.

۱۳- کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی

از دیدگاه قرآن تمامی افراد جامعه، صرف نظر از پایگاه اقتصادی، اجتماعی، ویژگی‌های روحی، جسمی و توانایی‌های فردی خویش در نزد خداوند متعال دارای شأن و منزلت اجتماعی بوده، باید از عزت و احترام برخوردار شوند. از دیدگاه حقوق شهروندی، حمایت از حقوق انسانی وظیفه دولت‌ها در همه جوامع و برای همه شهروندان است. افراد ناتوان و معلول باید حقوق مشابهی برای زندگی، همچون دیگر شهروندان داشته باشند و نباید هیچ استثنایی وجود داشته باشد. ناتوانی، یک بخش طبیعی از تجربه انسانی است و به هیچ وجه حق افراد معلول نباید تضییع شود. به منظور حفظ کرامت، در نامیدن این افراد ابتدا باید بر فردیت آنها تأکید کرده، سپس معلولیت را ذکر کرد. همچنین بار معنایی کلمات را در مخاطب قرار دادن افراد مد نظر داشت و از کلماتی با بار معنایی مثبت استفاده نمود.

پرسش

- ۱ به نظر شما اصول کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی شامل چه مواردی می‌شوند؟
- ۲ آیا در برخورد با معلولان نیز رعایت اصول کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی ضروری است؟ چرا؟
- ۳ دلیل نام‌گذاری روز تولد حضرت ابوالفضل العباس (ع) به روز جانباز چیست؟ در مورد آن در کلاس بحث کنید.

فعالیت ۱۸

در انجام فعالیت‌های هدف ۹ از شما خواسته شد که رعایت اصول کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی در مواجهه با فرد معلول را مد نظر قرار دهید. اینک موارد مرتبطی که در انجام آن فعالیت‌ها در خصوص رعایت اصول کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی معلولان انجام دادید یا بهتر بود انجام دهید، را برای سایر گروه‌ها شرح دهید.

فهرستی از عبارات و واژه‌های نامناسب و دارای بار منفی را که اصول کرامت انسانی را در مخاطب قرار دادن معلولان خدشه‌دار می‌کند، تهیه کرده، و عبارت یا واژه جایگزین و با بار مثبت هر یک را عنوان کنید.

ارزشیابی شایستگی انجام خدمات ویژه برای افراد معلول

شرح کار:

- ۱- تعیین نوع معلولیت
- ۲- انتخاب تجهیزات کمک‌توان بخشی متناسب با نوع معلولیت تعیین شده و ارائه توضیحات تکمیلی
- ۳- خدمت‌رسانی و برقراری ارتباط با رعایت اصول ایمنی، شأن اجتماعی، کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی و توجهات زیست محیطی و نیز ارائه توضیحات تکمیلی برای هر یک از موارد

استاندارد عملکرد:

خدمت‌رسانی به افراد دارای معلولیت براساس تعاریف سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

- ۱- براساس تعاریف سازمان بهزیستی کشور
- ۲- براساس نوع معلولیت تعیین شده و محتوای کتاب درسی

شرایط انجام کار:

- محل آزمون: کارگاه آموزشی مجهز به تجهیزات کمک‌توان بخشی و مناسب‌سازی شده (براساس استانداردهای دسترسی مورد تأیید سازمان بهزیستی کشور)
- مدت آزمون: به ازای هر دانش‌آموز ۳۰ دقیقه
- اخذ آزمون به صورت انفرادی یا دو نفره

ابزار و تجهیزات:

- تجهیزات کمک‌توان بخشی
- کارگاه مناسب‌سازی شده

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنجار
۱	تعیین نوع معلولیت	۲	
۲	انتخاب تجهیزات کمک‌توان بخشی	۱	
۳	خدمت‌رسانی	۱	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: ۱- رعایت نکات ایمنی در ارائه خدمات مورد نیاز به افراد دارای معلولیت ۲- رعایت اصول زیست‌محیطی هنگام ارائه خدمات به افراد دارای معلولیت ۳- رعایت شأن اجتماعی، اصول کرامت انسانی و آداب معاشرت اجتماعی در ارائه خدمات به افراد دارای معلولیت			
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنجار برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.